

Грищенко О. В.
кандидат економічних наук, доцент
Медлярська Т. С.
студент
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ

Проблема управління підприємницьким ризиком наразі в умовах невизначеності, спричинених агресією російської федерації та запровадженням військового стану є надзвичайно актуальною складовою Національної економіки країни. Процес прийняття управлінського рішення на макрорівні передбачає володіння обліково-аналітичною інформацією про фінансово-майновий стан суб'єкта господарювання, найважливішою характеристикою якого є спроможність виконувати свої зобов'язання перед контрагентами.

Серед різного роду методів покликаних мінімізувати ризики та компенсувати їх наслідки в умовах військового стану значне місце посідає формування забезпечень майбутніх витрат і платежів, метою якого є резервування суми, достатньої для погашення можливих зобов'язань та запобігання викривленню фінансової звітності.

Згрупуємо наявні законодавчі і нормативно-правові документи, які регулюють формування обліково-аналітичної системи забезпечень майбутніх витрат і платежів вітчизняних суб'єктів господарювання в табл. 1.

Проведений аналіз законодавчо-нормативної бази формування забезпечень майбутніх витрат і платежів показав наявність певних відмінностей. Так, аналіз змісту НП(С)БО 11 «Зобов'язання» та МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» виявив, що як вітчизняні так міжнародні законодавчо-нормативні вимоги щодо визнання забезпечень, їх цільового призначення та методики визнання іншого доходу операційної діяльності від залишку забезпечення на відновлення земельних ділянок однакові. Водночас МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» розширив перелік критеріїв розкриття інформації про забезпечення у фінансовій звітності до наступних: сутність та порядок визнання; розкриття інформації щодо збільшення імовірних економічних вигод; можливі випадки нерозкриття інформації про забезпечення у фінансовій звітності та їх причини [5].

На противагу МСБО 37, вітчизняний НП(С)БО 11 не передбачає наступних категорій: подія, яка зобов'язує; юридичне та конструктивне зобов'язання; найкраща оцінка видатків, які необхідні для погашення теперішньої заборгованості на дату балансу [2]. Окрім того НП(С)БО 11 «Зобов'язання» містить розбіжності у формулюваннях відносно обов'язковості формування суб'єктами господарювання резерву майбутніх витрат і платежів з Інструкцією

про застосування плану рахунків [7]. Наразі документ не містить жодних рекомендацій щодо механізму формування та використання таких резервів.

Таблиця 1. Законодавчо-нормативні джерела формування забезпечень

Назва документа	Вид забезпечення	Зміст
Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999. № 996 – XIV [1]	Всі види забезпечень	Визначає основні правові аспекти організації обліку та формування фінансової звітності вітчизняних суб'єктів господарювання, та забезпечень зокрема
Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 №20[2]	Виплата відпусток працівникам; Додаткове пенсійне забезпечення; Виконання гарантійних зобов'язань; Реструктуризація, виконання зобов'язань при припиненні діяльності	Визначає методологічні засади формування в обліку та розкриття у фінансовій звітності забезпечень (визнання, класифікація, оцінка)
Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» : Наказ Міністерства фінансів України від 28. 10.2003 №601[3]	Виплата відпусток працівникам; Додаткове забезпечення	Визначає механізм створення забезпечень на виплату премій та інших заохочувальних виплат і матеріального заохочення
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 26 (МСБО). «Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення» [4]	Пенсійне забезпечення	Регламентує механізм організації обліку та формування звітності щодо окремо визначеної програми пенсійного забезпечення
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 (МСБО). «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [5]	Забезпечення; Умовні зобов'язання; Можливі зобов'язання; Існуючі зобов'язання	Встановлює методику визнання та оцінювання забезпечень і зобов'язань; регламентує процес розкриття інформації у фінансовій звітності
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291[6]	Забезпечення майбутніх виплат і платежів	Встановлює для обліку забезпечень в 4 класі «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» пасивний синтетичний рахунок 47 «Забезпечення майбутніх виплат і платежів»
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 [7]	Забезпечення майбутніх виплат і платежів	Встановлює для обліку забезпечень на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх виплат і платежів» наступні субрахунки: 471 «Забезпечення виплат відпусток» 472 «Додаткове пенсійне забезпечення» 473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань» 474 «Забезпечення інших виплат і платежів» 475 «Забезпечення призового фонду(резерв виплат)» 476 «Резерв на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі в лотереї» 477 «Забезпечення матеріального заохочення» 478 «Забезпечення відновлення земельних ділянок»
Про затвердження Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 28. 10.2003 №879[8]	Всі види забезпечень	Визначає порядок проведення інвентаризації забезпечень (перевірка наявності, реального стану та відповідності критеріям визнання і оцінки) та оформлення її результатів

Враховуючи те, що вітчизняна система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку через складання облікової політики надає суб'єкту господарювання потенційну можливість формування власної обліково-аналітичної системи, вважаємо за доцільне, як спосіб страхування ризиків в умовах військового стану, формувати забезпечення майбутніх витрат і платежів. Організаційно-методичні аспекти формування забезпечень та використання їх протягом операційного періоду бажано врегулювати внутрішніми регламентами суб'єкта господарювання.

Література:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999. № 996 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 №20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#top>
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» : Наказ Міністерства фінансів України від 28. 10.2003 №601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 26 (МСБО). Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_044#Text
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 (МСБО). Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
8. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 28. 10.2003 №879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>